

MOBBİNGE MARUZ KALMA VE RUHSAL BELİRTİLER ÖLÇEĞİ*

Nermin GÜRHAN**

Emel KAYA***

Resul KAYA****

Burhanettin KAYA*****

ÖZ

Mobbing uygulayanların hedef aldığı kişilerde mobbingin ve buna bağlı olarak ortaya çıkan semptomların tanımlanması önemlidir. Bu amaçla ruhsal alt boyutları da içeren mobbing ölçeği geliştirilmiştir. Kamu ve özel sektörde çalışan ve meslekte en az 1 yıllık deneyime sahip 530 kişi çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek, Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği olarak hazırlanmıştır (1-Hiçbir zaman, 2-Çok Nadiren, 3-Oldukça sık, 4-Çok sık, 5-Sürekli). Ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla Açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve ölçeğinin güvenilirliği ile ilgili olarak ise Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. AFA sonucuna göre toplam varyansın %71,232'sini ($KMO = .949$; $X^2(2145) = 47044.857$; $p = .00$) açıklayan 66 maddeden oluşan 6 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörler; sırasıyla depresyon/post travmatik stres bozukluğu, kişiliğe yönelik yıldırma eylemi, işe yönelik yıldırma eylemi, özlük haklara yönelik yıldırma eylemi, idarenin yıldırma eylemine katılımı ve öz kıyım düşüncesi olarak adlandırılmıştır. Ölçeğinin güvenilirliği ile ilgili Cronbach Alfa katsayısı .98 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara dayanarak Mobbinge Maruz Kalma ve Ruhsal Belirtiler Ölçeği'nin çalışanlar için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Mobbing, Ruhsal Belirti, Geçerlik, Güvenirlik, Ölçek.

MOBBING AND PSYCHOLOGICAL SYMPTOMS SCALE ABSTRACT

It is importance to define mobbing and the consequent symptoms that appear in people targeted by mobbing perpetrators. To this end, a mobbing scale has been developed including the psychological sub-dimensions. The sample of the study consisted of 530 people with a professional background of at least one year in the public and private sector. The scale developed by the researchers was designed as a five-point Likert type scale (1-Strongly disagree, 2-Disagree, 3-Neutral, 4-Agree, 5-Strongly agree). Exploratory Factor Analysis (EFA) was used to determine the factor structure of the scale, and Cronbach Alpha internal consistency coefficients were calculated to measure the reliability of the scale. Based on the results of EFA, a structure with 6 factors and 66 items was obtained, which explored % the 71,232% of the variance (KMO= .949; $X^2(2145) = 47044.857$; $p = .00$). These factors were defined as depression/post-traumatic stress disorder, mobbing focusing on personality traits, mobbing focusing on working style, mobbing focusing on personal rights, involvement of management in the mobbing process and suicide ideation respectively. The Cronbach Alpha coefficient regarding the scale reliability was calculated to be .98. Based on the results of the study, the Mobbing and Psychological Symptoms Scale can be regarded as a valid and reliable measurement tool for employees.

Keywords: Mobbing, Psychological Symptoms, Validity, Reliability, Scale.

**Prof. Dr., Uluslararası Sağlık Turizmi Enstitüsü /UKA Kongre, ORCID ID: 0000-0002-3472-7115, E-Posta: ngurhangurhan@gmail.com

***Sorumlu Yazar, Arş. Gör. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, ORCID ID: 0000-0001-9932-0976, E-Posta: emelgur@karatekin.edu.tr

***Zabıt Kâtibi, Akçaabat 1. Asliye Ceza Mahkemesi, ORCID ID: 0000-0001-5621-1526, E-Posta: res.kaya61@hotmail.com

****Prof. Dr., Serbest Hekim, ORCID ID: 0000-0002-6480-1451, E-Posta: burha65@yahoo.com

*Bu çalışma V. Uluslararası IX. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur (20-23 Kasım 2018)

Geliş tarihi: 23.11.2024, Kabul tarihi: 17.01.2025

1. GİRİŞ

Mobbing (Yıldırma), çalışma hayatının en ciddi sosyal sorunları arasında ilk sıralarda yer aldığından göz ardı veya ihmal edilmeden büyük bir duyarlılık ve ciddiyetle ele alınması gereken bir konudur.

İş yerlerinde gerçekleşen mobbing davranışlarında, mobbingi uygulayanlara yönelik çok fazla bilgi elde edilememektedir. Çünkü çok az mobbing mağduru, uzun süreli ve daha ağır mobbinge (kişilik-meslek-sosyal hayat vb yönelik tüm mobbing uygulamalarına) maruz kalma veya işini kaybetme gibi nedenlerden dolayı mobbingi açığa çıkarmakta ve mağdurların mobbingden etkilenme boyutu da detaylı bir şekilde değerlendirilememektedir. Oysa mağdurlar olumsuz bu davranışlardan oldukça fazla etkilenmekte ve sağlıklarını kaybetmektedir. Mobbinge maruz kalma sonucu mağdurlar, oluşan fiziksel, ruhsal ve sosyal tüm belirtileri göstermekte ve buna bağlı olarak kalp krizi, post travmatik stres bozukluğu, depresyon, cilt problemleri vb. gibi önemli sağlık problemleri yaşamaktadırlar.

Literatürde yer alan ulusal ve uluslararası mobbing ölçekleri incelenmiş ve var olan mobbing ölçeklerinin mobbinge maruziyetin var ya da yok olmasına yönelik olduğu görülmüştür. Oysa mobbinge maruz kalmak birçok fiziksel ve ruhsal rahatsızlıklara neden olmaktadır ve özellikle ruhsal rahatsızlıkların saptanması da güçtür. Aynı zamanda mobbing post travmatik stres bozukluğu etkisi yaratması nedeni ile bazen öz kıyım girişimi ile sonlanabilmektedir. Bireylerin mobbinge maruz kalması dışında kendilerinde ortaya çıkan ruhsal rahatsızlık boyutlarının saptanmasının önemli olması nedeni ile böyle bir ölçeğe ihtiyaç duyulmuştur.

Özellikle etkilenen ruhsal sağlığın değerlendirilmesi ise oldukça zor ve imkânsız bir hal almaktadır (1,2,3,4). Mobbinge maruz kalma ve kaldıktan sonra oluşan ruhsal belirtileri saptamak oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu amaçla ruhsal alt boyutları içeren bir mobbing ölçeği geliştirilmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Örneklemi

Çalışmanın örneklemi, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olup hizmet sektöründe en az 1 yıldır aynı kurumda çalışanlar örneklemi oluşturmaktadır. Kişilerle mail adresleri üzerinden iletişime geçilmiş ve çalışmanın içeriğini ve amacı anlatan kısa bir bilgi ile birlikte anket formu gönderilmiştir. Ankete katılanlar örnekleme yer almıştır. Özel ve kamu sektöründe çalışan ve meslekte en az 1 yıllık deneyime sahip olan 530 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü, faktör analizine tabi tutulacak madde sayısının en az beş katı büyüklükte olmalıdır (5). Bu nedenle, çalışma grubunun analiz için yeterli büyüklükte olduğu söylenilebilir. Çalışma, Ekim 2017– Eylül 2018 tarihleri arasında yürütülmüştür.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. **Sosyodemografik bilgi formu:** Katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve çalıştığı sektörü kapsayacak şekilde hazırlanan sosyodemografik bilgi formu kullanılmıştır.

2.2.2. **Mobbinge Maruz Kalma ve Ruhsal Belirtiler Ölçeği'nin Geliştirilme Aşaması:** Araştırmacılar tarafından etnografik gözlem ve literatür eşliğinde 125 madde halinde oluşturulan ölçek; üç

psikiyatrist, 3 psikiyatri hemşiresi, iki psikolog ve üç mobbing alanında çalışmaları olan uzmanlara gönderilerek değerlendirilmiş ve alan uzmanlarından her bir maddeye 1-5 arası puan vermeleri istenmiştir. 3-5 puan alan maddeler seçilerek, taslak ölçek 105 madde olarak belirlenmiştir. Daha sonra oluşturulan bu taslak ölçek, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kırk kişiye ön uygulama olarak yapılmıştır. Uygulama sonucunda benzer ve anlaşılmasında sıkıntı olan beş madde daha atılarak ölçek 100 madde olarak tamamlanmıştır. Mobbinge Maruz Kalma ve Ruhsal Belirtiler Ölçeği Likert tipi beşli derecelendirme ölçeği olarak hazırlanmıştır (1-Hiçbir zaman, 2-Çok Nadiren, 3-Oldukça sık, 4-Çok sık, 5-Sürekli).

2.2.3. İstatistiksel Değerlendirme: Verilerin analiz edilmesinde The Statistice Package for Social Sciences (SPSS) 22.00 hazır yazılımları kullanılmıştır. Çalışmaya katılan kişilerin cinsiyet ve eğitim düzeyleri açısından sayı ve yüzde dağılımları; yaş ortalaması, çalışma yılı ve aynı kurumda çalışma yılı açısından ortalama ve standart sapma hesaplanmıştır. Geliştirilen ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla Temel Bileşenler Analizi (TBA) ve maddelerin yer aldığı faktörlerin belirlenmesinde Varimax Tekniği kullanılmıştır. Bu analizde ölçekte yer alan maddelerin hangi faktörler ile ilgili olduğu ortaya çıkarılmıştır. Örneklem yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin(KMO) Katsayısı ve Bartlett Sphericity Testleri ile test edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarıyla ve toplam ölçek puanıyla korelasyonu Pearson Korelasyon Analizi ile analiz edilmiştir.

Ölçeğin iç tutarlılık anlamındaki güvenilirliği ise Cronbach Alfa Katsayısı ile test edilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Çalışmaya katılan 530 katılımcının %51'i kadın olup, yaş ortalaması 32.73 ± 7.24 yaş ve çalışma yılı 9.85 ± 6.47 yıl ve aynı kurumda çalışma yılı 5.65 ± 4.84 yıldır. Katılımcıların %95'i kamu sektöründe çalışmaktadır. Ayrıca, %57'si meslek lisesi ve ön lisans mezunu olup, %25'i lisans ve %18'i lisansüstü eğitim mezunudur.

3.2. Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Yüz maddeden oluşan ölçeğin faktör yapısının belirlenmesi amacıyla AFA yapılmıştır. Örneklem yeterliliği için ile test edilen KMO değeri .950 olarak hesaplanmış ve Barlett testi sonucu elde edilen Chi-square test istatistiği sonucunun anlamlı olduğu görülmüştür (KMO= .950; $X^2(4950)=74141.488$; $p=.00$). Açımlayıcı faktör analizinde (AFA) öz değeri 1'in üzerinde olan 14 bileşen olduğu görülmüştür. Faktörlerin toplam varyansa yaptıkları katkı %77.147'dir. Yapılan analizde maddeler binişiklik ve faktör yük değerlerinin kabul düzeyini karşılayıp karşılamaması açısından değerlendirildiğinde binişik olan ve faktör yükleri düşük olan ($<.40$) (6) 34 madde ölçekten çıkarılmış ve kalan maddelerle AFA tekrarlanmıştır. Bu 66 maddeli yapının toplam varyansa yaptığı katkı %71.232 (KMO= .949; $X^2(2145)=47044.857$; $p=.00$) olarak belirlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda kalan 6 faktörlü ve 66 maddeli yapı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Bu faktörler; sırasıyla depresyon/post travmatik stres bozukluğu, kişiliğe yönelik yıldırma eylemi, işe yönelik yıldırma eylemi, özlük haklara yönelik yıldırma eylemi, idarenin yıldırma eylemine katılımı ve öz kıyım düşüncesi olarak isimlendirilmiştir.

Tablo 1. Mobbinge Maruz Kalma ve Ruhsal Belirtiler Ölçeğinin AFA değerleri

		Faktörler				
	depresyon/ post travmatik stres bozukluğu	kişiliğe yönelik yıldırma eylemi	işe yönelik yıldırma eylemi	özlük haklara yönelik yıldırma eylemi	idarenin yıldırma eylemine katılımı	öz kıyım düşüncesi
75. Geleceğe umut ve coşku ile bakamıyorum/bakmıyorum	.891					
79. Gelecek bana bulanık ve belirsiz görünüyor	.888					
76. Gelecek on yıl içinde hayatımın nasıl olacağını hayal bile edemiyorum	.885					
78. Geleceğe yönelik büyük inancım yok	.861					
72. İşe gitmek bana işkence gibi gelmeye başladı	.858					
77. Geleceğimi karanlık görüyorum	.857					
60. Geleceğe kaygı ile bakıyorum	.855					
73. Zevkle yaptığım işlerimi artık yapmak istememeye başladım	.836					
70. Çok basit aktiviteleri bile yapacak enerjim olmadığını hissetmeye başladım	.809					
59. Günlük işlerimi yapmaktan zevk almıyorum	.807					

---

91. Her gün bugün ne olacak diye beklemeye başladım	.805
57. İş yerinde çoğu zaman cesaretim kırılıyor.	.780
85.Yakın çevremdeki kişilere bağırma ve kırmaya başladım	.763
98.Daha önce kolaylıkla yapabildiğim işleri yapamayacağımı düşünmeye başladım.	.750
88.Mide ağrılarım başladı	.745
58.Kendimi değersiz ve işe yaramaz hissediyorum	.744
84. Bana bu sıkıntıları yaratana dövmek istedim	.725
63.Uykuya dalmakta zorlanmaya başladım	.710
83. Kendimi işe yaramaz hissetmeye başladım	.707
89. Kontrol dışı hareketlerim başladı (diş sıkma, yüz mimikleri vb)	.701
28. İşyerinde kontrol altında tutuldum ve her hareketim izlendi	.675
90. Kendimi tek başına kalmış, dışlanmış hissettim	.674
64.Gece yaraları uyanmaya ve bir daha uyuyamamaya başladım	.659
74.İşime odaklanmakta zorlanmaya başladım	.655
69.Her zamankinden daha fazla ağlıyorum	.653
67. Bir işe başlayabilmek için eskisine göre kendimi daha fazla zorlamam gerekiyor.	.627
95. Herkes hakkımda konuşuyor diye düşünmeye başladım	.601
99.Madde kullanımım (sigara, alkol vb) artma oldu.	.566
53. Tedavi /rapor (istirahat) almam engellendi	.533

---

49. Birlikte çalıştığım kişiler etkilenererek beni rahatsız edecek hal ve hareketler yaptırıldı(bağırarak konuşma, çekmeceler-kapı çarpmaları vb	.461
30. Benimle ilgili lakaplar takıldığını duydum	.828
33. Verilen görevleri, yapmadığım/beceremediğim bahane edilerek tüm görev ve yetkilerim elimden alındı	.800
36. Özel hayatım dedikodu konusu haline getirildi	.766
29. İşyerinde aşağılandım alaya maruz kaldım ve gülünç durumlara düşürüldüm	.714
48. Çevreme hareketlerimi kontrol edecek kişi/kişiler yerleştirildi	.709
40. İş yerimi değiştirmem için baskı ve tehdit gördüm	.701
37. İşyerinde sözlü, yazılı, görsel şaka, fıkra vb yollarla tacize maruz kaldım	.667
20. Sorunlu/problemliler olarak damgalandım	.667
8. İşyerimde açıkça dışlandım	.649
21. Psikolojik tacize maruz kaldığım dönemde çevremdeki insanlar benimle konuşmaktan çekindi	.645
32. Kılık kıyafetimle uğraşıldı ve alay konusu edildim	.644
24. Konumuma uygun görev/lerden alındım ve daha alt görevlere verildim	.641
42. Benim dışımda bölümümle ilgili toplantılar yapıldı ve sonuçları bana emir olarak geldi	.594
17. Projelerime onay verilmedi ve çalışmalar yapmam engellendi.	.592
19. Üstlerimin/meslektaşlarımın/astlarımın benimle konuşması	.569

---

yasaklandı

93.Kendimi beceriksiz bir iş yapamaz olarak hissetmeye başladım	.653
97. Günlük yaşamımı devam ettirmekte zorlanmaya başladım	.648
71.Tüm sorunun kendimde olduğunu düşünmeye başladım	.636
55. Sıkılğan ve utangaç biri oldum	.625
31. Verdiğim tüm kararlar sorgulandı	.607
9. İşimi yapabilmem için gerekli ve zorunlu malzemeler verilmedi/kendin al dendi	.560
3. İş yerinde genellikle benimle yüksek ses tonu ile konuşuldu	.534
39. Yetkilerim kısıtlandı	.533
16. Uzmanlık alanımla uygun olmayan görev/ler verildi	.428
13. Suçum olmadığı halde disiplin ceza/cezaları verildi	.844
12. Hakkımda birçok soruşturmalar açıldı	.826
47. İsimsiz ve imzasız dilekçelerle asılsız şikâyetlere maruz kaldım	.774
46. Unvan değişiklik taleplerimde jüri/yetkililer/(yöneticilerim tarafından etkilendi	.683
2.İş yerinde olmama ve işlerimi yapmama rağmen işe gelmemiş ve işleri yapmamış gibi hakkımda yasal işlemler yapıldı	.650
26. Yöneticilerle görüşme talebim reddedildi/cevaplanmadı ya da işimi aksatacak şekilde geç verildi	.609
15. Geçici görev/görevlerle iş yerimden uzaklaştırıldım	.589
22. Psikolojik tacize maruz kaldığım dönemde bir üst makama yaptığım	.565

şikâyetler işleme konulmadı/sonuç alamadım							
54. İstirahat raporu veren kişilere baskı uygulandı ve rapor vermeleri engellendi/ engellenmeye çalışıldı						.538	
82. Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim var.							.798
81.Sık sık hayatıma son verme fikri aklıma geliyor							.764
80. Ölümü hak etmiş olduğumu düşünüyorum							.675
Özdeğerler	33.157	5.354	2.547	2.305	1.938		1.711
Açıkladığı varyans	50.238	8.112	3.860	3.492	2.936		2.593

Yapılan analiz sonucunda, Mobbinge Maruz Kalma ve Ruhsal Belirtiler Ölçeği 6 faktör altında toplanmıştır. Alt ölçek düzeyinde faktör yük değerleri depresyon/post travmatik stres bozukluğu alt boyutu için .46 ile .89 arasında, kişiliğe yönelik yıldırma eylemi alt boyutu için .57 ile .83 arasında, işe yönelik yıldırma eylemi alt boyutu için .43 ile .65 arasında, özlük haklara yönelik yıldırma eylemi alt boyutu için .65 ile .84 arasında, idarenin yıldırma eylemine katılımı alt boyutu için .54 ile .61 arasında ve son boyut olan öz kıyım düşüncesi için .68 ile .80 arasında değişmektedir (Tablo 1). Çok faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilmektedir (7). Böylece, alt ölçeklerin toplam varyansa yaptığı katkının yeterli olduğu söylenebilir.

Alt boyutlarla birlikte oluşan faktörler toplam varyansın %71.232'sini açıklamaktadır. Birinci faktörün tek başına varyansın %50.238'sini, ikinci faktörün tek başına toplam varyansın %8.112'sini, üçüncü faktörün tek başına

toplam varyansın %3,860'ını, dördüncü faktörün tek başına toplam varyansın %3.492'sini, beşinci faktörün tek başına toplam varyansın %2.936'sını ve altıncı faktörün tek başına toplam varyansın %2.593'ünü açıkladığı görülmektedir. Faktörlerin önem dereceleri ve ağırlığına ilişkin bilgi veren özdeğerin ise birinci faktör için 33.154, ikinci faktör için 5.354, üçüncü faktör için 2.547, dördüncü faktör için 2.305, beşinci faktör için 1.938 ve altıncı faktör için de 1.711 olduğu görülmektedir (Tablo 1).

İkinci faktörden sonraki faktörlerin varyansa yaptıkları katkının hem küçük olması hem de birbirine çok yakın olması o bileşenlerin neden hala ölçekte kaldığının sorusunu akla getirmektedir. Ancak, araştırmacılar, kalan faktörlerin yıldırma/mobbing boyutlarını ölçmeyi sağlaması, bireylerin hangi yıldırma eylemlerine maruz kaldığının saptanması gibi sebeplerinden dolayı kalmasının daha uygun olduğuna karar vermiştir.

Mobbinge Maruz Kalma ve Ruhsal Belirtiler Ölçeğinin oluşturan maddelerin yer aldıkları faktörlerle korelasyonları hesaplanmıştır. Ayrıca alt faktörler arası ilişkilerin belirlenmesi amacıyla faktörlerin birbirleriyle ve toplam ölçek puanıyla korelasyonu hesaplanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Alt Faktörlerin Birbirleriyle ve Toplam Ölçek Puanıyla İlişkisi

	1	2	3	4	5	6	7
1.depresyon/ post travmatik stres bozukluğu	1						
2.kişiliğe yönelik	.730*	1					

yıldırma eylemi							
3.işe yönelik yıldırma eylemi	.677*	.666*	1				
4.özlük haklara yönelik yıldırma eylemi	.409*	.584*	.417*	1			
5.idarenin yıldırma eylemine katılımı	.591*	.636*	.579*	.477*	1		
6.öz kıyım düşüncesi	.639*	.412*	.506*	.185*	.351*	1	
7.Toplam	.898*	.860*	.840*	.604*	.769*	.671*	1

*p<.001

Alt faktörler birbirleriyle ve toplam ölçekle pozitif ve anlamlı korelasyonlar göstermiştir. Bu bulgular ölçeğin yapı geçerliğini destekleyen kanıtlar olarak değerlendirilmiştir (Tablo 2).

3.3. Ölçeğin Güvenirliğe İlişkin Bulgular

Mobbinge Maruz Kalma ve Ruhsal Belirtiler Ölçeği güvenirliliği ile ilgili olarak Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Bu ölçeğin tümü için Cronbach Alfa katsayısı .98 olup, ölçeğin birinci faktörü olan “depresyon/post travmatik stres bozukluğu” için .99, ikinci faktör olan “kişiliğe yönelik yıldırma eylemi” için .96, üçüncü faktör “işe yönelik yıldırma eylemi” için .87, dördüncü faktör “özlük haklar” yönelik yıldırma eylemi” için .88, beşinci faktör “idarenin yıldırma eylemine katılımı” için .73 ve altıncı faktör “öz kıyım düşüncesi” için .92 olarak hesaplanmıştır. Cronbach Alpha değerinin her bir boyut için .70’den

büyük olması ölçme sonuçlarının güvenilirliğinin bir kanıtı olarak ifade edilebilir (8). Böylece, elde edilen veriler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Ölçekte elde edilmiş olan 6 alt boyut diğer mobbing ölçeklerinde olmayan yıldırma eylemlerinin literatürde bahsedilen ve her daim vurgulanan maruziyeti göstermesi açısından önemlidir. Bireylerin yıldırma eyleminin hangi türüne maruz kaldığının bilinmesi birey üzerinde yaratmış olduğu etkiyi saptamak açısından oldukça önemlidir. Aynı zamanda yıldırma eyleminin bireyler üzerinde yaratmış olduğu ruhsal etkilerden bahsedilmekte fakat bunun ölçülmesini sağlamaya yönelik bir ölçek bulunmamaktadır.

Yıldırma /mobbinge yönelik var olan ölçeklerde kişiliğe, işe, özlük haklara yönelik maruz kalma ve idarenin yıldırma eylemine katılması gibi alt boyutlarını ölçmediği gibi yıldırma eylemine maruz kalan kişilerde ortaya çıktığından bahsedilen ruhsal sağlığa yönelik bir değerlendirmede bulunmamaktadır.

Oluşturulmuş olan bu ölçek sayesinde bireylerin hangi alanlarda mobbinge maruz kaldığının belirlenmesinin yanı sıra ruh sağlıklarının etkilenme durumu da somutlaştırılabilecektir. Yasal ya da tanısız olarak zorluk çekilen bazı noktalara ışık tutabilmesi açısından da oldukça önemli bir katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

1. Ören K. Sosyal sermayede "güven" unsuru ve işgücü performansına etkisi. *Kamu-İş Hukuku ve İktisat Dergisi*. 2007;9(1):71-90.
2. Dündar G, Acar A. İşyerinde psikolojik yıldırmaya (mobbing) maruz kalma sıklığı ile demografik özellikler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*. 2009;37(2):111-20.
3. Gürhan N. A'dan z'ye mobbing (iş yerinde psikolojik şiddet). Ankara: Akademisyen; 2013.
4. Gürhan N. Yıldırma (mobbing). Ankara: Nobel Tıp Yayınevi; 2019.
5. Tavşancıl E. Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2014.
6. DeVellis RF. Scale development: Theory and applications. CA: Sage Publications; 2003.
7. Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyüköztürk Ş. Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve Lisrel uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi; 2016.
8. Büyüköztürk Ş. Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Akademi; 2007.